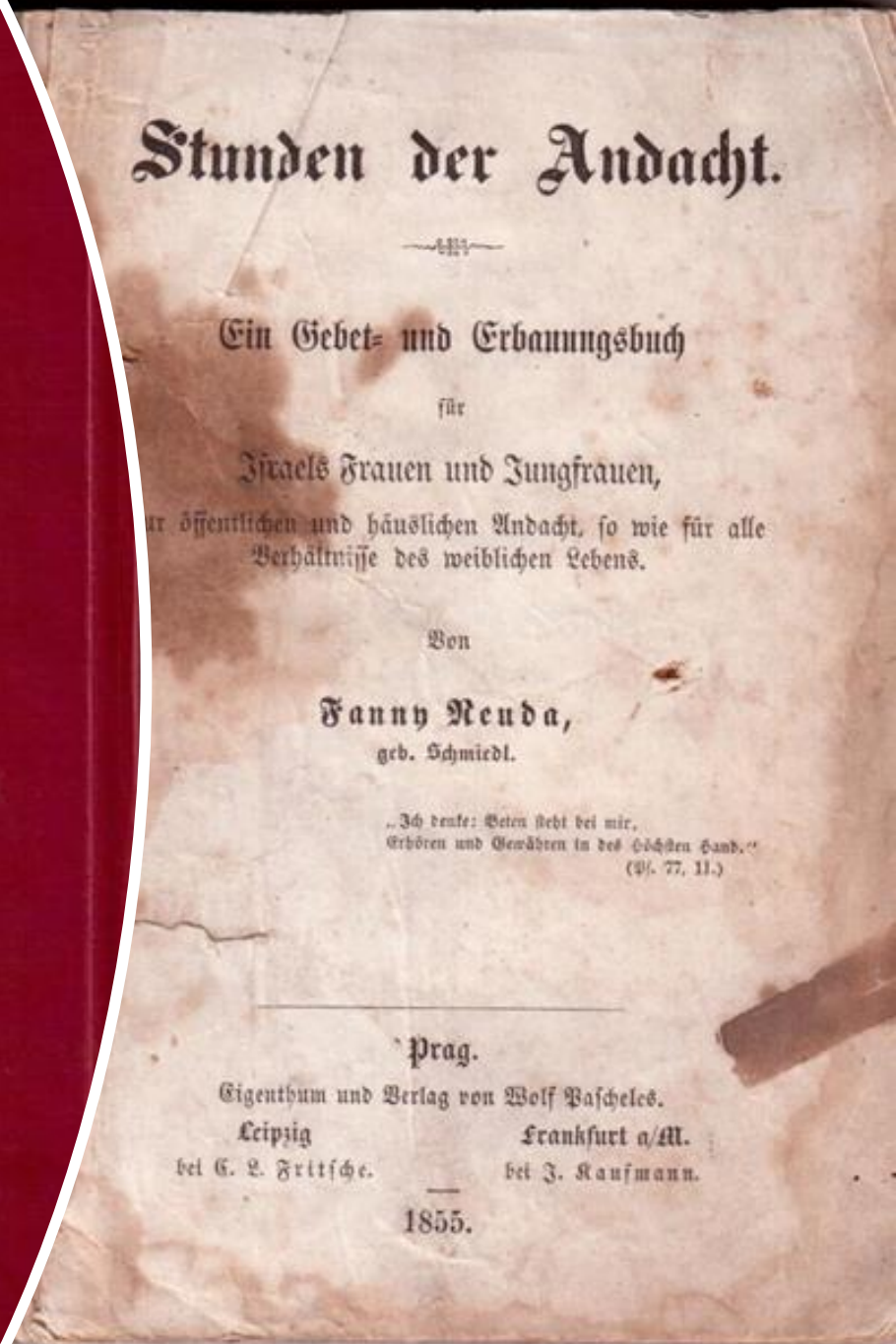


המסע בעקבות

Fanny Neuda פאני נוידא

1855 - 2023





picture of Fanny Neuda, painted from Richard Stip





מה שאישה אחת העזה ואיך זה  
שאנו לא מכירים  
אפילו את שמה?

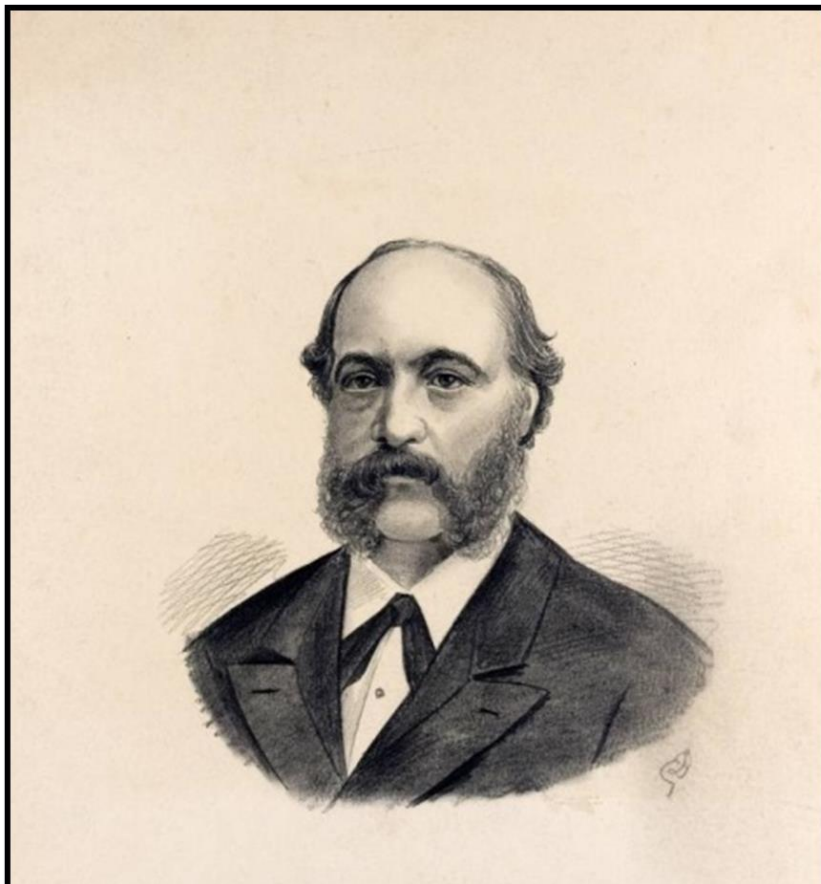
שעות התייחדות  
1855  
הוצאת ברנדייס,  
פראג



כשפאני שמידל באה לעולם, בבתי הכנסת התפללו בעברית,

■ ונשים בבית קראו תחינות בידיש ■

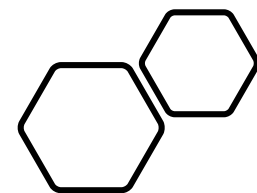




הנשים היהודיות סביב פאני דיברו גרמנית כמו שכניהן הגויים. הן לא הבינו את השפה העברית, ובידיש, השפה שבה התפללו נשים מאות בשנים, לא רצו

להשתמש — כי נחשבה נחותה ■

- 
- הרב אברהם נוידא
- (1854-1812)



# HOURS OF DEVOTION.

A BOOK OF

PRAYERS AND MEDITATIONS

FOR THE USE OF

THE DAUGHTERS OF ISRAEL,

FOR PUBLIC SERVICE AND AT HOME, FOR ALL CONDITIONS OF  
WOMAN'S LIFE.

*Translated from the German "Stunden der Andacht"*

BY

M. MAYER.

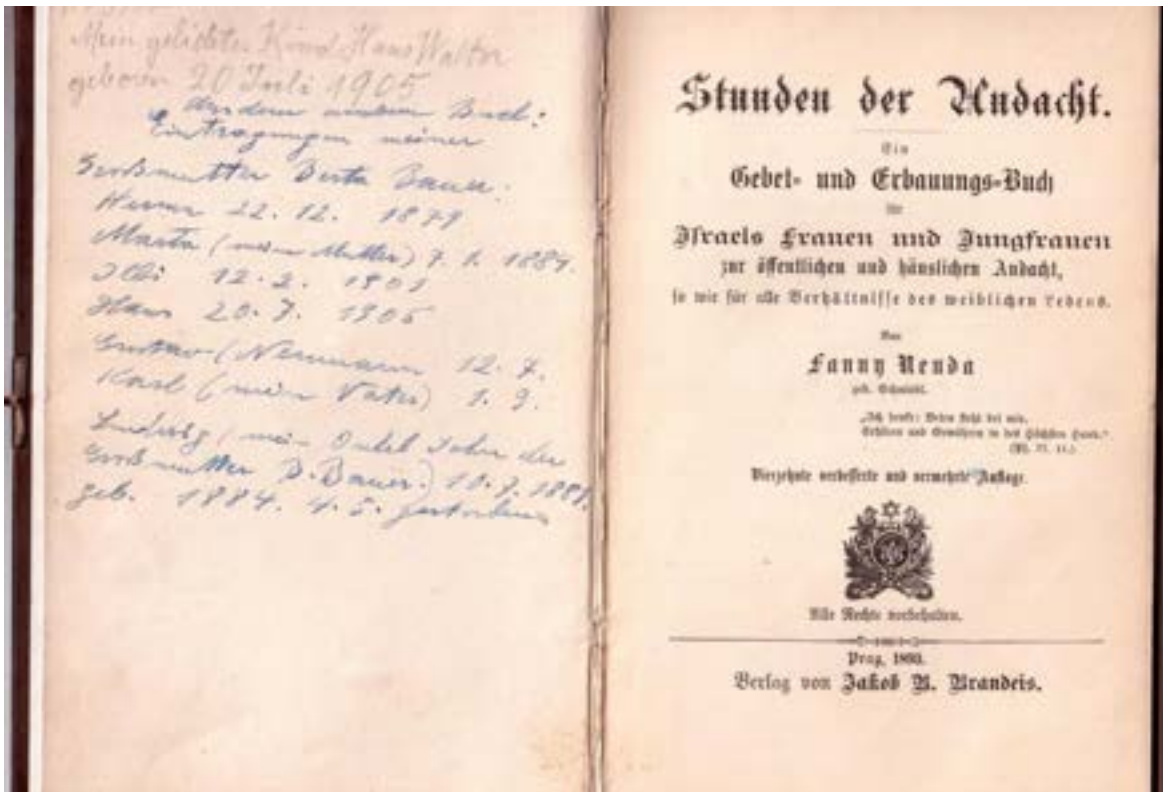
FIFTH EDITION.

THE HEBREW PUBLISHING CO.

83-85-87 Canal Street, New York.



בית הכנסת ניצב בקצה הדרומי של רח' זטרצנה.  
הוא נבנה ככל הנראה בשנת 1805 במקום בו עמד בית הכנסת מעץ,  
שהוקם בשנת 1651 והועבר למקומו החדש בשנת 1727.  
מבנה פשוט עם אלמנטים קלאסיים.  
בית הכנסת שימש את יהודי המקום עד לעליית הנאצים לשלטון.



## שיחות דמיוניות

- ואיך הפך? איך הגיעה אל הוצאת הספרים היהודית ברנדייס
- מהדורות במדינות דוברות הגרמנית? 28 מכר - ספרה לרב, ב"בקהילות דוברות האידיש ובארה.

## – מן ההקדמה –

- "אך לדאבוננו, היום מטפלים באלה כלאחר יד. מטפחים את החיצוני והנוצץ, אך את הלב על כל פרחיו וזרעיו מתחזקים ברישול, ומותירים אותו לזמן שיעשה בו כרצונו, יטפח פירות מתוקים משיבי נפש, או לחלופין יעלה עשב שוטה, או אפילו צמחי רעל. הוראת הדת זוכה ליחס שולי, רואים בה עניין שולי וחסר ערך. ואף על פי כן, אצילות הרגשות והדתיות העמוקה הם עדייה היקרים ביותר של האשה... ועל כן, בנות ישראל האצילות עלינו לדאוג לכך שבנותינו לא יאבדו אותנו עדי יקר ערך. בתור חובה ראשונה נטיל על המחנכים שלהן ללמד אותן את מצוות האל ונפלאותיו; שיפרסו לפנין את תולדות אבותינו וגורלם, ואת נפשותיהם ימלאו בדבקות, נאמנות ומסירות לעמם ובאהבה יוקדת לאנושות; בואו נלווה את בנותינו אל בית האלוהים, שם הדרשה, השירה והתפילה ישיחו ויענגו את נפש האשה, יקדשו רגשות נעלים ויובילו להערצה עמוקה של האל. אך כדי שההשתתפות בתפילה תהיה מבורכת, שהמצלול והנעימות הנשמעים בבית הכנסת יהדהדו במיתרי נפש האשה, יש להתגבר על מכשול נוסף. וזוהי ידיעת והבנת שפת הקודש בה מתנהלת התפילה. שכן בלעדיה אנו שומעות רק מילים ולא דברים, המנגינות חודרות לאוזננו אך לא ללבנו, אנחנו מתפללות בשפתותינו אך לא בנשמתנו. שירי הקודש לציון, מזמורי התהילים הנהדרים לדוד, תפילות ישראל הנעלות והמרוממות נפש נותרות עבורנו כספר חתום. ובנותינו המשקיעות זמן וחריצות רבה בלימוד הנגינה בפסנתר ושירה אופראית, לימוד שפות שהן צו האופנה והשעה, למה שלא יקדישו שעה ביום ללימוד שפת הקודש, אם השפות הראויה לכבוד, שכן היא המפתח לאותם אוצרות הרוח והלב שאלוהים רשם בספרו המכונה ספר הספרים. למה שלא יקדישו זמן קצר מזמנן ללימוד אותה שפה שהיא עדיין החוט המקשר את כל בני ישראל הפזורים על פני כל ארצות תבל? בכל קצוות תבל, בסינסינאטי ובבומביי, בתוניס ובוורשה, בווינה ובלונדון עדיין עולה מבית הכנסת השפה שבה דיבר האלוהים מהר סיני".

## מבוא לספר התפילות של פאני נוידא מרתה ורטהיימר, ברלין, 1936

האימהות והסבתות שלנו תמיד החזיקו בידיהן את ספר התפילות של פאני נוידא בשעה שלצד התפילה בעברית פנו אל האל בשפתן, בלשון אמם, כאשר ברגע של שמחה או דאגה ביקשו להודות ולקלס, לבקש נחמה. סבתות ואימהות הגישו אותו כמתנה לנכדותיהן ובנותיהן, אבל בתום שבעים שנה בכל זאת איבד הספר שמץ מן הרעננות והעדכניות שלו. אבל הספר הצליח לשמור על יתרונות רבים שזיכו אותו באהדתן של נשים יהודיות בגרמניה, כאז כן היום: האמונה העמוקה, תום הילדות, ההתפעמות לנוכח מעשה הבריאה, הלב הטוב והמטיב, היחס החם והחיוני למנהגים היהודיים שחוותה, לחגים ומצוות.

ואולם בסגנון שבו נכתב הספר, הצורה הלשונית מחפה על היתרונות הטמונים בו ואינה מאפשרת לדור הנשים הצעירות לומר את תפילותיה של פאני כתפילות שלהן עצמן. ומכיוון שכך נתבקשה בראש ובראשונה עריכה לשונית, המרה של ביטויים מיושנים בשפה השגורה בפינו היום, הפשטה של ריבוי דימויים וביטויים נרדפים, ובכלל לנסות להקנות לטקסט לבוש נקי וברור, התואם את הציפיות של הקורא העכשווי. את הפתוס, התדיר כבד מדי, עד כדי מבוכה, צריך היה להקהות. שינויים במבנה המשפט והשימוש בצמד המילים שבהם מרבה פאני להשתמש מקנים לסגנונה מעין גוון פסטוראלי, שהיום במקום לרומם את רוחה של הקוראת – כך ביקשה לעשות פאני – מדכא ומרסן אותה. נאלצנו למחוק כמה מן הדימויים הנוצריים והמובאות התנכיות המחרוזות ששאלה פאני מן התרגום של לותר לתנך. השוואה בין הטקסט הישן והחדש מגלה על נקלה שרק ביקשנו להסיר את שפע העיטורים על מנת לחשוף את יופיו של הבית

מובן מאליו, אסור היה לנו לשנות את המילים שבאמצעותן פנתה פאני נוידא אל בנות ונשות ישראל. לפיכך לא שינינו ולו מילה אחת בפתח ובסוגר לספר התפילה שלה, מילים המצביעות על סגנונה. ויתרה מזו הם משקפים את תבונתה הרבה ומאמציה למצוא מילות תפילה בשביל בנות ונשות ישראל, להיות להן לעזר "בשעת תפילה ותחינה", גם אם היה עלינו להתאים את האיך לשפת ימינו אנו, על מנת לשמר את הקה"





• "היהודים הגיעו לכפר במאה ה-15,  
עד שהגיעו הנאצים והרסו הכול..."



- תחנות במסע, געגוע ליהודים והוגו מרום ניצול שואה שהפך לאחד מראשוני הטייסים במלחמת העצמות



• ברגן בלזן, שומרת בית הכנסת, המפתח.



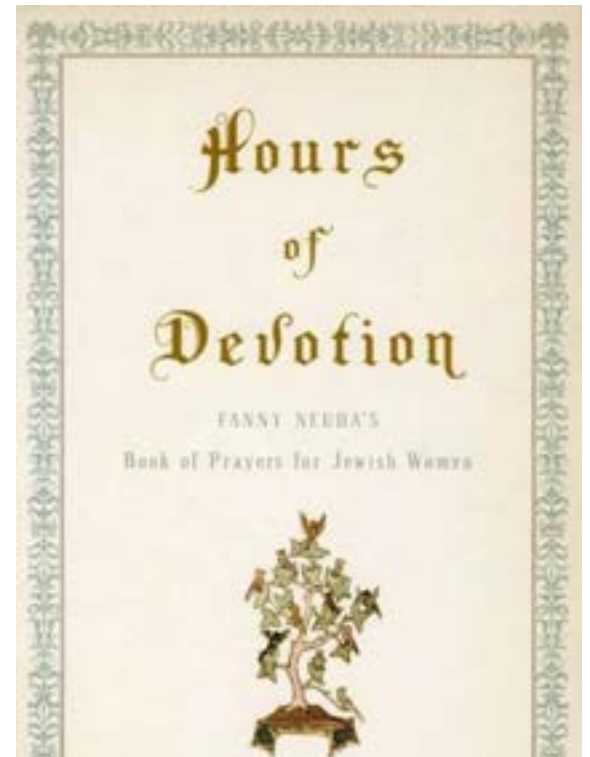
• חנוכת שיקום מבנה בית הכנסת, השר דניאל הרמן, 2016

# לעיתים חלומות מתגשמים



# הארכיון במוזיאון היהודי פראג







# לדעת לספר את הסיפור



פאני נוידא, רבנית משכילה  
מצ'כיה אשר ביקשה להשיב  
נשים שלא שלטו בשפה  
העברית אל עולם התפילה  
היהודי. על כן כתבה עשרות  
תפילות יהודיות בגרמנית  
והיתה לאישה הראשונה  
שפרסמה, עוד באמצע המאה  
ה-19, ספר תפילות לנשים  
ולנערות יהודיות בשפה זו.  
הספר, שיצא בהוצאה יהודית  
מכובדת, היה לרב-מכר חובק  
יבשות 28. מהדורות פורסמו  
במהלך השנים בשלוש שפות.



# מחזירים את פאני נוידא

